

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΣΤ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Φιλολόγου

Ἐπιθεωρητοῦ Μέσης Ἐκπαίδευσως

ΑΠΟ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΜΑΣ

(Ἀνάτυπον ἀπὸ τὸ περιοδικὸν «Λαογραφικὴ Κύπρος»,
τεῦχος Μαΐου—Δεκεμβρίου 1978, ἀρ. 23—24, Λευκωσία 1978).

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, 1978

Τὸν κυρίως ἔργον Πανικίδου ΒΙ. 707

Μετὰ ἀρχὴν ἐκτίμησιν

Πανικίδου
3/2/1979

ΑΠΟ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΜΑΣ

1. ΤΟ ΔΙΤΖΙΜΙΝ*

Μετὰ τὰ λαϊκὰ παιγνίδια γενικὰ καὶ πιὸ εἰδικὰ μετὰ τὰ ἀθλήματα ἔχουν καταμαστῆται ἄλλοι πρὶν ἀπὸ ἡμᾶς. Ὑπάρχει ἡ ἐκτενὴς ἐργασία τῶν Νέαρχου Κληρίδη — Γεώργιου Παπαχαλαράμπους: «Κυπριακὰ Παιγνίδια», ποῦ δημοσιεύτηκε σὰν λαογραφικὸ παράρτημα, σελ. α—ρλδ, στὸν ΙΖ' τόμο (1953) τῶν «Κυπριακῶν Σπουδῶν» (Δελτίου τῆς Ἑταιρείας Κυπριακῶν Σπουδῶν), Λευκωσία, 1954. Στὴν ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ μελέτη, ποῦ τὴ θεωροῦμε τὴν καλύτερη τοῦ εἴδους τῆς τόσο ἀπὸ πλευρᾶς περιγραφῆς ὅσο κι' ἀπὸ ἀπόψεως κατατάξεως καὶ συγκρίσεως, βρίσκουμε εἰδικὸ κεφάλαιο μετὰ 14 παιγνίδια, ποῦ ἐντάσσονται κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο «Σωματικὲς ἰκανότητες—Ἀθλοπαιδιές» ἐδῶ καὶ τὸ «διτζίμιν». Κοντὰ σ' αὐτὰ, ὑπὸ τὸν τίτλο «Δεξιότητες» ταξινομεῖται σωρεία παιγνιδιῶν.

Ἐχομε ὑπ' ὄψη τὸ περισπούδαστο βιβλίον τοῦ Γεώργιου Λουκά «Φιλολογικαὶ Ἐπισκέψεις τῶν ἐν τῷ βίῳ τῶν νεωτέρων Κυπρίων μνημείων τῶν ἀρχαίων» (πρῶτη ἔκδοσις: 1874), ποῦ ἐκδόθηκε πρόσφατα (1974) στὴ σειρά τῆς Κυπριολογικῆς Βιβλιοθήκης μετὰ ἄψογη ἐπιμέλεια καὶ προλεγόμενα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου Ἑπιστημονικῶν Ἐρευνῶν Θεόδωρου Παπαδόπουλου. Στὸ βιβλίον τοῦ Λουκά ὑπάρχει ἐνδιαφέρον κεφάλαιο, τὸ Δ', μετὰ τίτλο «Γυμνασία καὶ παίγνια αὐτῶν». Ἀλλὰ κι' ὁ πρωτοπόρος τῆς Κυπριακῆς Λαογραφίας Ἀθανάσιος Σακελλάριος στὸ Β' τόμο τῶν «Κυπριακῶν» του, ἐκθέτει 74 κυπριακὰ παιγνίδια· σ' αὐτὰ κι' ἀθλήματα.

Ἀπ' ὅσους ἀσχολήθηκαν μετὰ ἀγωνίσματα σημειώνουμε τὸ Χαράλαμπο Νικολαΐδη «Ἐγχειρίδιον Γυμναστικῆς», Λευκωσία, 1903 (Κεφάλαιο «Γυμναστικὰ καὶ Παιδιά», σελ. 72—105), τὴν Πολυξένη Λοϊζιάδα «Κυπριακὴ Κυψέλη», τὸ Ξενοφῶντα Φαρμακίδη «Κυπριακὴ Λαογραφία», Λεμεσός, 1938 (Τμήμα Δωδέκατον: Παιδιά. Ἐκ τῶν καθ' ὁμάδας παιζομένων, σελ. 221—239,) τὸν Τεῦκρο Ἀνθία «Ζωντανὴ Κύπρος» Κύπρος, 1941 (σελ. 51—54) καὶ τὸ Γεώργιο Χ. Παπαχαλαράμπους «Ἀρχαῖα Παίγνια παρὰ τοῖς σημερινοῖς Κυπρίους» («Κυπριακὰ Σπουδαῖα», τόμος Ζ', 1943, σελ. 95—102).

Ἐδῶ θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ τὸ «διτζίμιν», ἓνα ἄθλημα ἄρσεως βαρῶν, ποῦ συνηθίζοταν στὴν Κύπρον τὸν καιρὸ τῶν πατεράδων μας. Τώρα ἀπ' ὅτι μποροῦμε νὰ ξέρομε δὲν συνηθίζεται. Φαίνεται ὅτι τὸ ἀγώνισμα τῆς ἄρσεως βαρῶν ὑπῆρχε στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ὅπως σημειώνει ὁ J. Krause: «Die Gymnastik und Agonistik der Hellenen», τὸ διατήρησαν οἱ Βυζαντινοὶ κι' ἀπ' αὐτοὺς τὸ βρίσκουμε ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Κύπρον καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου. Ὁ Φαίδων Κουκουλῆς στὸ μνημειῶδες βιβλίον του «Βυζαντινῶν Βίος καὶ Πολιτισμὸς» (τόμος Γ', Ἀθῆναι 1959) ἐπισημαίνει πὼς τὸ ἀγώνισμα εἶναι κυρίως μεσαιωνικὸ ἀλλὰ καὶ νεοελληνικὸ· γιὰ παράδειγμα πληροφορεῖ πὼς ὑπάρχει στὴν Τήλο καὶ στὴ Νίurso:

«καὶ πάνω 'ς τὸ δομάτσι μας ἔχει βαρὺ δοκίμιν
κι' ἀπὸ τὸ πάρη πάνω του 'ς μείνη μετὰ τὴν κόρην».

ΔΩΡΕΑ
ΕΛΛΗΣ ΚΑΙ ΠΑΝΙΚΟΥ
ΠΑΙΟΝΙΔΗ

* Δόθηκε στὴν «Ἐπετηρίδα τῆς Τ.Ε.Σ.Κ.» (Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Σ.Ε.Γ.Α.Σ. Κύπρου) τοῦ 1977.